Ş.Ə.UMUDOVA
doktorant
e-mail: shems.umudova96@mail.ru

Qərbi Kaspi Universiteti
(Bakı şəh., İstiqlaliyyət küç., 31)

:10.62021/0026-0028.2024.2.149

MİLAN KUNDERA – "GÜLMƏLİ MƏHƏBBƏTLƏR" HEKAYƏSİNDƏ MƏHƏBBƏT İDEYASI

Xülasə. *Çexoslovakiyanın Brno şəhərində anadan olan Milan Kundera 1948-ci ildə Çexiya kommunist rejimi qurulanda tələbə idi, daha sonra Praqadakı Təkmil Kinematoqrafiya Araşdırmaları İnstitutunda fəhlə, caz musiqiçisi və professor kimi çalışıb. O, "Zarafat", "Həyat başqa yerdədir", "Əlvida valsı", "Gülüş və unudulma kitabı", "Varlığın dözülməz yüngüllüyü" və "Ölməzlik" romanlarının və "Gülməli məhəbbətlər" adlı hekayələr toplusunun müəllifidir – hamısı əslən çex dilindədir. Onun ən son romanları olan "Yavaşlıq", Şəxsiyyət" və "Cahillik", eləcə də "Roman sənəti" və "Xəyanət edilən vəsiyyətlər" adlı qeyri-bədii əsərləri ilk olaraq fransız dilində yazılmışdır. Müəllifin sonrakı romanlarında işləyəcəyi mövzuların özəyini, eləcə də bu mövzuların işlənməsində orijinal və yenilikçi povest üsullarını Kunderanın böyük zövqlə yazdığı "Gülməli məhəbbətlər" əsərində tapmaq mümkündür. Yazılmasına on il vaxt sərf olunan hekayə kitabının həm məzmun, həm də forma baxımından çox fərqli mahiyyət daşıdığını söyləmək olar. "Kunderanın hekayələrində kişilər "erotik gücə olan ehtirasları" ilə qadınları təqib edirlər. Evli, subay, yaşlı və gənc kişilər sosial çətinliklərə dözür, vaxt itkisini, iqtisadi çətinlikləri qəbul edərək qadınları cəlb etməyə çalışırlar. Kundera bu marafon zamanı qarşılaşdıqları universal problemləri gözəl şəkildə əks etdirir. "Gülməli məhəbbətlər"də ifadə gücünün və estetik səviyyənin ucaldılması ilə yanaşı, bu ümumbəşəri hadisəni müvəffəqiyyətlə – yumorla – əks etdirməkdən söhbət gedir.*

Açar sözlər: *məhəbbət, insan psixologiyası, cəmiyyət, kompleks münasibətlər, Milan Kundera*

"Bilirəm ki, sən həmişə düz oğlan olmusan və bununla fəxr edirsən. Ancaq özünüzə bir sual verin: Niyə həqiqəti deyirsiniz? Bizi nə məcbur edir? Bəs səmimiyyət niyə fəzilət hesab edilməlidir? Tutaq ki, bir dəli ilə rastlaşırsınız. Kim iddia edir ki, o balıqdır və biz hamımız balığıq. Onunla dalaşacaqsan? Onun qabağında soyunacaqsan ki, mən balıq deyiləm, üzgəcim yoxdur, ona deyəcəksən? Qardaşı susdu və Eduard sözünə davam etdi: "Əgər sən ona yalnız həqiqəti söyləsəydin, həqiqətən nə düşünürsən, bu, bir dəli ilə ciddi müzakirə aparmağa razı olman demək olardı. Özün dəlisən. Ətrafımızdakı dünya ilə də eynidir. Əgər sən onun üzünə həqiqəti söyləməkdə israrlı olsaydın, bu onu ciddiyə aldığını ifadə edərdi. Və bu qədər qeyri-ciddi bir şeyi ciddiyə almaq özün bütün ciddiliyini itirmək deməkdir. Mən olmamaq üçün yalan danışmaq lazımdır. Mən dəliləri ciddi qəbul edirəm və özüm də dəli olmayacağam". Kundera həmçinin bildirib ki, o, "bütün romantik biznesinin başlanğıc nöqtəsi" olan bu qısa hekayələri yazmaqla yazıçı kimi peşəsini tapıb. Əsas mövzular da sonrakı romanların əsas mövzularını elan edir."Gülməli məhəbbətlər" başlığı onun romantik yalanın həmişə ciddi şəkildə bağladığı sevgi ideyası ilə "...eşq macərası gülünc, təsadüf və təsadüflərdən ibarət idi" fikri arasında müşahidə etdiyi uyğunsuzluğu gözəl yekunlaşdırır. O məhəbbəti ciddilikdən və mənadan məhrum olan xəta hesab edir" [1, s. 87]. Müəllif bu uyğunsuzluğu həm də onun personajlarının özlərini təmsil etmələrinin ciddiliyi ilə özlərinə rəğmən girişdikləri antikalar arasında "kənardan tətbiq edilən; onları heç bir şəkildə xarakterizə etməmələri; onların qəribəliklərinə görə heç bir şəkildə məsuliyyət daşımadıqlarını; kim bilir hardan, kim bilir hansı xarici qüvvələr tərəfindən özləri yönləndirilərək onları sürükləyirlər. Niyə qaydaları və məqsədi onlardan qaçan bir oyuna borc verirlər? Çünki "o öz-özünə deyirdi ki, qarşılaşdığı bütün bu insanlar ancaq bir-birini əvəz edə bilən, möhkəm mahiyyəti olmayan varlıqlardır; lakin ən

pisi odur ki, o, bu kölgə şəxsiyyətlərin yalnız özüdür, çünki o, bütün zəka resurslarını onlara uyğunlaşmaq və təqlid etmək üçün tükətmişdir". Sevgi özgələşdirsə belə, onun personajları başqalarının gözü ilə mövcud olmağa kömək edə bilməz. Kundera "Xəyanət edilmiş vəsiyyətnamələr"də dedi; "O zaman dərindən, acgözlüklə arzuladığım yeganə şey aydın və məyus bir baxış idi. Nəhayət ki, roman sənətində tapdım. Buna görə də insan özü haqqında bu aydın və məyus baxışı qəbul edəndə oyundan uzaqlaşa bilir. "Varlığın dözülməz yüngüllüyü" Kundera Nitsşenin dəliliyini dünyadan uzaqlaşma kimi təyin edərkən: "Bu, 1889-cu ildə baş vermişdi və Nitsşe artıq Tereza'yı sevdiyim kimi orada uzaqlaşdı, ikisini də yan-yana görürəm: hər ikisi də insanlığın ağa və təbiət sahibinin daha əvvəl yürüşünü davam etdirdiyi yoldan çıxır. Oyundan geri çəkilmə və ya vəziyyətdən alınan məsafə, kimi ritorik təsirlərlə hekayə for-masında da mövcuddur; Hərəkəti hərəkətsizləşdirməyə və başqa bir rəvayət tərzinə, yəni uzaqlaşmaya səbəb olur [1, s. 121].

"Gülməli məhəbbətlər" (çex. Směšné lásky) Milan Kunderanın 1959-1968-ci illər arasında, yəni ilk romanı olan "Zarafat"dan sonra yazdığı yeddi qısa hekayədən ibarət topludur. Çex dilində və Bohemiyan tərzdə yazılmışdır. Kolleksiya 1970-ci ildə Fransua Kerelin tərcüməsi əsasında nəşr edilib və müəllif tərəfindən 1986-cı il nəşri üçün yenidən işlənib. Bu romandakı bütün qısa hekayələr arasında qırmızı bir xəttin keçdiyini görəcəksiniz: sevgiyə münasibətimizi düşünməyə məcbur oluruq və sevgi nədir? – bu sual bizi əsər boyu düşündürür. Gündəlik həyatın absurdluğu üzərində düşünmək istəsəniz, həm də sizə təsir edən və sizə müdaxilə edən bütün münasibətlərin mahiyyətini, aralarında heç bir əlaqə olmadığı kimi dərk etməyə çalışırsınızsa, bu kitab sizin üçün hazırlanmışdır. Personajlar ayrılır, bir-birini canlı izləyir və əks etdirir. Kundera insan ruhunun incəliklərini necə də yaxşı bilir! O, dəqiq və səmərəli qələmi ilə həyatı aydınlığı ilə yazır. O, insanın ziddiyyətlərə və işgəncələrə məruz qalan səhnələrə də genişliyi ilə yer verir. Xüsusilə kişi və qadın münasibətləri ilə maraqlananlar üçün narahat edici səhnələr mövcuddur. Əsərin məzmunu sanki bugünkü cəmiyyətə uyğunlaşdırılıb qələmə alınmışdır [2, s. 3]. Çox vaxt bu kolleksiyanın "Milan Kunderanın bütün romantik yaradıcılığının başlanğıc nöqtəsi" olduğu qəbul edilir. Əsas mövzular sevgi və sədaqət, şəxsiyyət, varlıq və görünmə və s. Kundera erotizmin ovsunlanmış portretini çəkir. Personajlar qərq olduqları komik və yüngül situasiyalardan və bu vəziyyətlərə ciddi yanaşmalarından kənardırlar. Kolleksiya bir ahəngə malikdir, mürəkkəb və balanslaşdırılmış struktura malikdir və əsərin marağı təkcə onun gənclik əsəri olması ilə bağlı deyil [4, s. 2]. "Əgər biz ancaq bildiyimiz şeylərə görə cavabdeh olsaydıq, axmaqlar əvvəlcədən bütün günahlardan keçərdilər. İnsan bilməlidir. İnsan öz cahilliyinə görə məsuliyyət daşıyır. Cahillik səhvdir" [5, s.2]. Kunderanın bestsellerlərindən biri olan "Gülməli məhəbbətlər" onun qara yumorundan istifadə edərək cinsi siyasət və şirniklendirmənin tanış mövzularını təsvir edən qısa hekayələr toplusudur. Hər bir hekayə personajların gözləntilərindən bir faciəli nüans zərbəsi ilə qeyd olunur. Fəlsəfə, erotizm, kinizm və yumorla zəngin olan yeddi bədii hekayədən ibarət bu kolleksiya, Kunderanı yüksək formada təzahür edir. Burada onun bəzi digər işləri ilə müqayisədə bürokratik siyasi istinadlar demək olar ki, yoxdur [1, s. 18].

Elmi nəticəsi: Milan Kundera'nın "Gülməli məhəbbətlər" əsəri məhəbbət, cinsiyyət münasibətləri, insan psixologiyası və mədəniyyət kimi mövzulara diqqət yetirir. Elmi nəticələr də bu mövzuların təhlilinə əsaslanır. Bu əsərin elmi nəticələri ümumiyyətlə, məhəbbətin subjektivliyi, insanların məhəbbət və cinsiyyət arasında qarışıq əlaqələri, mədəni və sosial normların insanların məhəbbət davranışlarına təsiri və insanların məhəbbətə münasibətləri kimi mövzuları təhlil edir.

Elmi yeniliyi: Milan Kundera'nın "Gülməli məhəbbətlər" hekayəsində məhəbbət ideyası ilə bağlı elmi yeniliklər çoxsaylıdır. İşlədiyi konseptlər və təqdim etdiyi fikirlər, insanın məhəbbətə münasibətini və bu münasibətin mövcud olan mədəni və sosial kontekst içindəki təsirini təhlil edərək məhəbbətə yanaşmaqda yeni perspektivlər açır. Elmi yeniliklərin bir hissəsi, Kundera'nın təsvirləri və məqaləsində irəliləyən konseptlərindən birində məhəbbətin so-

yuq və rasional tərəflərini dəstəkləməsidir. O, məhəbbətin anlamının yalnız romantik və həssas hisslərə əsaslanmadığını, həmçinin məntiqi və fərdi özünə qənaət etmə prosesinə də aid olduğunu göstərir.

İşin tətbiqi əhəmiyyəti, iqtisadi səmərəsi: Milan Kundera'nın "Gülməli məhəbbətlər" hekayəsində təqdim etdiyi məhəbbət ideyasının tətbiqi əhəmiyyəti və iqtisadi səmərəsi müxtəlif düzənlərdə baş verir. "İnsan münasibətləri və psixoloji": Kundera'nın əsəri, insanların birbirilə olan münasibətlərində və psixologiyasında məhəbbətin necə təsir etdiyini anlamağa kömək edir. "Sosial münasibətlər və mədəniyyət": Kundera, məhəbbətin sosial və mədəni normalara və dəyərlərə necə təsir etdiyini vurğulayır. "İqtisadi təsir": "Gülməli Məhəbbətlər", məhəbbətin insanların iqtisadi həyatına necə təsir etdiyini də təhlil edir.

Ədəbiyyat

1. Kundera, M. Gülünesi aşklar / M.Kundera. − Can yayınları, − 2002.
2. http://www.kundera.de/english/Bibliography/Laughable_Loves/laughable_loves.html
3. https://www.allenandunwin.com/browse/books/fiction/Laughable-Loves-Milan-Kundera-9780571206926
4. https://astrofella.wordpress.com/2019/08/28/laughable-loves-milan-kundera/
5. https://books.google.az/books/about/Laughable_Loves.html?id=ZpupPwAACAAJ&redir_esc=y
6. https://pdfcoffee.com/milan-kundera-laughable-loves-pdf-free.html

Umudova Shams Afghan

Milan Kundera – The Idea of Love in the Story "Laughable Loves"

Summary

Born in Brno, Czechoslovakia, Milan Kundera was a student when the Czech communist regime was established in 1948, and later worked as a laborer, jazz musician and professor at the Institute for Advanced Cinematographic Studies in Prague. His books were banned after the Russian occupation in August 1968. She and her husband settled in France in 1975, and in 1981 became French citizens. He is the author of the novels "Joke", "Life is Elsewhere", "Goodbye Waltz", "Book of Laughter and Forgetfulness", "The Unbearable Lightness of Being" and "Immortality" and a collection of short stories "Laughable Loves" – all originally in Czech. His most recent novels, Slowness, Personality, and Ignorance, as well as his non-fiction works, Roman Art and Betrayed Will, were first written in French. The core of the themes that the author will work on in his later novels, as well as the original and innovative narrative methods in the development of these themes can be found in Kundera's "Laughable Loves", written with the greatest pleasure and delight. It can be said that the story book, which took ten years to write, is very different in terms of both content and form. In Kundera's stories, men persecute women with their "erotic passions." Married, single, old and young men face social difficulties, accept the loss of time and economic difficulties and try to attract women. Kundera beautifully reflects the universal challenges they face during this marathon. "Laughable Loves" is about raising the power of expression and aesthetics, as well as the successful depiction of this universal event – with humor.

Ш.А.Умудова

Милан Кундера - Идея любви в рассказе «Смешная любовь»

Резюме

Родившийся в Брно, Чехословакия, Милан Кундера был студентом, когда в Чехии был установлен коммунистический режим в 1948 году, а затем работал рабочим, джазовым музыкантом и профессором в Институте повышения квалификации кинематографистов в Праге. Его книги были запрещены после российской оккупации в августе 1968 года. Она и ее муж поселились во Франции в 1975 году, а в 1981 году стали гражданами Франции. Автор романов «Шутка», «Жизнь в другом месте», «Прощальный вальс», «Книга смеха и забвения», «Невыносимая легкость бытия», «Бессмертие», сборника рассказов «Веселая любовь», – все изначально

на чешском языке. Его последние романы «Медлительность, личность и невежество», а также «Искусство романа» и «Преданные заветы» сначала были написаны на французском языке. Ядро тем, над которыми автор будет работать в своих поздних романах, а также оригинальные и новаторские повествовательные приемы в развитии этих тем можно найти в «Веселых любовях» Кундеры, написанных с величайшим удовольствием и восторгом. Можно сказать, что книга рассказов, на которую ушло десять лет, очень отличается как по содержанию, так и по форме. В рассказах Кундеры мужчины преследуют женщин своими «эротическими страстями». Женатые, холостые, пожилые и молодые мужчины сталкиваются с социальными трудностями, мирятся с потерей времени и экономическими трудностями и пытаются привлечь женщин. Кундера прекрасно отражает универсальные проблемы, с которыми они сталкиваются во время этого марафона. «Веселая любовь» – это повышение выразительности и эстетики, а также удачное изображение этого вселенского события – с юмором.

Rəyçi: prof. G.Abdullabəyova

Redaksiyaya daxil olub: 27.03.2024